

Δημήτρης Τσαλουμάς

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης

Ο Κόσμος δημοσιεύει σε συνέχειες, το βιβλίο του Γιώργου Μιχελακάκη: «Η Ελπίδα σε Κρίση, Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» που εξετάζει τη διαδρομή των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας, στην τέχνη, κατά την περίοδο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τις ημέρες μας.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε το 2017 από τις εκδόσεις ΕΟΘΗΝΟΝ. Όποιος επιθυμεί να παραγγείλει το βιβλίο μπορεί να επικοινωνήσει με τον συγγραφέα στα EMAIL gmichelapaint@gmail.com ή eothinon@gmail.com. Για σχόλια και παρατηρήσεις μπορείτε να στείλετε email στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις gmichelapaint@gmail.com ή kosmos@kosmos.com.au ή επιστολή στην διεύθυνση Kosmos Newspaper, 654 New Canterbury Road, Hurlstone Park NSW 2193.

Η πρώτη συλλογή που τυπώνει ο Τσαλουμάς στην Αυστραλία, Το σπίτι με τους ευκαλύπτους, αποτελείται από τέτοιο νοσταλγικό υλικό. Από τα ποιήματα κιάλας αυτά, ο ποιητής καταφέρνει να υποτάξει το λόγο στην αίσθηση των πραγμάτων.

Μέρος 5^ο

Στο έργο του Τσαλουμά μας κάνει εντύπωση ότι ο χρόνος που δίνει αξία στην ποίησή του είναι πάντα ο παλιός. Το παρόν τον ωθεί πάντα προς την κατεύθυνση του παρελθόντος. Παρόλα αυτά, τον κατατρώγει μια μεγάλη αγωνία για την ποιητική επιβίωση στο μέλλον. Το παρόν παίρνει αξία μόνον όταν αναπαράγει τις αξίες του παρελθόντος, ή όταν αγωνιά το ποιητικό μέλλον. Έτσι έχουμε στην ποίησή του μια παλινδρομική κίνηση του υποκειμένου, μεταξύ τριών συναισθηματικών περιοχών που ορίζουν την ύπαρξη του ποιητή:

α. Από μια κεντρική περιοχή του Είναι, που ορίζεται ως ανασφαλές Παρόν, και το οποίο τροφοδοτεί την αναμνηστική ανάκληση του παρελθόντος.

β. Από την σχέση μνήμης και νοσταλγίας, που έχει με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον της καταγωγής (το νησί της Λέρου), το παρελθόν του.

γ. Από την αγωνία για την ποιητική επιβίωση της ύπαρξης στο μέλλον.

Τα ποιήματά του μπορούν να κατανεμηθούν σε μια από τις τρεις αυτές συναισθηματικές περιοχές. Έχουμε και ποιήματα μεικτά, όπου εκφράζονται δύο και τρεις ταυτόχρονα συναισθηματικές περιοχές. Για παράδειγμα το ποίημα Πρωινό ξεκίνημα από το Βιβλίο των επιγραμμάτων, αν και δηλώνει παρόντα χρόνο, αναφέρεται στο παρελθόν και το μέλλον. Δηλαδή το παρόν έχει παρουσία ως αναφορά στο παρελθόν και το μέλλον, και όχι παρουσία και αναφορά στο σήμερα.

ΠΡΩΙΝΟ ΞΕΚΙΝΗΜΑ

Ο χρόνος είναι χτεσινός, τον υποδέχεται η φωνή του ποιητή στον ρεμβασμόν τη συνέλευση. Κι απίστομα στους χάρτες του τοίχου χτυπάνε τα φτερά τους οι πεταλούδες

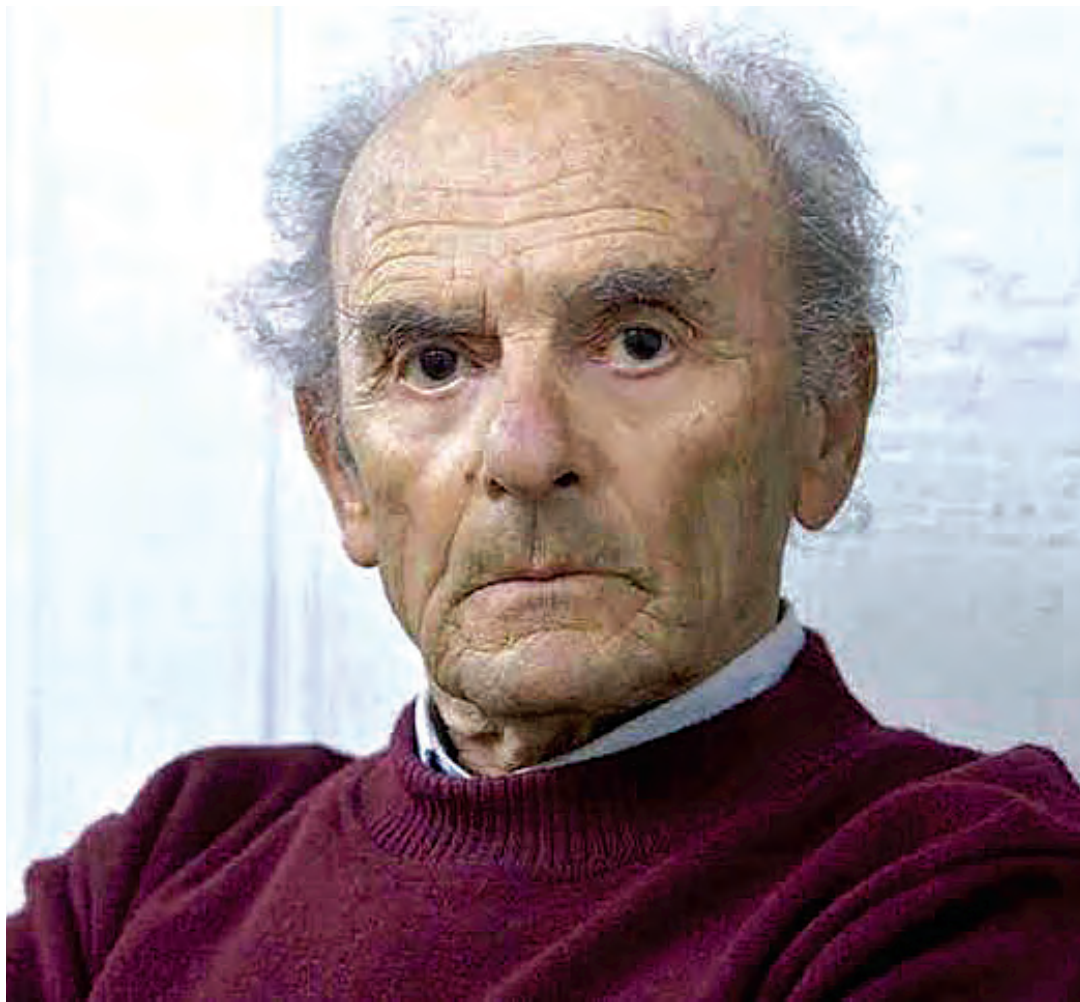
και τρικυμίζει η χρυσόσκονη τη λοξή φωτοδεσμίδα ίσαμε το ποτήρι και το χειρόγραφο.

Ο χρόνος είναι αυριανός, τον χαιρετίζει χάλκινη φωνή ο αντιπρόσωπος του λαού, και συχνάζουνε τα καρφωμένα φτερά κι ακούς το δρόμο και το ρολόι.

Τίποτε πάλι απ τις σκοπιές του σήμερα, σκέπεται καθίζοντας ο σοφός.

Σ' αυτό το ποίημα, το Είναι του ποιητή στέκεται στο παρόν και από αυτή τη θέση αναλογίζεται τους τρεις χρόνους. Από τη σκοπιά του σήμερα, ο χρόνος εμφανίζεται κενός, αδρανής, τον προσδιορίζει το «τίποτα». Όμως στην πραγματικότητα είναι γεμάτος, από την τυραννία του παρελθόντος και την αγωνία του μέλλοντος.

Σε άλλα ποιήματα το παρόν, απαλλαγμένο από άλλες συναισθηματικές περιοχές του «Είναι», προβάλλει ατόφιο όπως στο πρώτο ποίημα των Επιγραμμάτων, με τίτλο Στον αναγνώστη. Σε αυτά τα ποιήματα

Δημήτρης Τσαλουμάς

ήματα το παρόν βιώνεται ανασφαλές. Έχουμε την εμφάνιση άμεσα ή έμμεσα, μιας διάθεσης σάτιρας, διδακτισμού και ειρωνείας. Αλλού πάλι, δεν υπάρχει διδακτισμός και ειρωνεία, αλλά μια τρυφερότητα αφοπλιστική, που συνοδεύεται από φοβίες μεγάλης έντασης, όπως στα ποιήματα Νυχτερινό, Βροχή, και στο Ψυγείο όπου το παρόν δηλώνεται ως εφιαλτικό όνειρο.

ΤΟ ΨΥΓΕΙΟ

Στις στοές των ψυγείων κρέμονται αναμικά τα σφαχτά. Ξαφνικός κι επιδέξιος με ριγωτή ποδιά στο σκίρτημα του φωτός εμφανίζεται μες στα τοιγγέλια αυτός, κι επιλέγοντας γυμνότατον αμνόν απέρχεται σφραγίζοντας ξανά το σκοτάδι.

Αλλού, σε άλλη ομάδα ποιημάτων, συγκαταλέγονται εκείνα που από το παρόντα χρόνο, το ποιητικό υποκείμενο δραπετεύει στο παρελθόν. Το παρόν χάνεται και στη θέση του προβάλλονται εικόνες μιας καταγωγής και ενός παρελθόντος, που μαρμάρωσε μέσα στους δαιδάλους της μνήμης, και που τώρα, ο άνεμος της νοσταλγίας σωρεύει λογίλογις ξερόφυλλα και σαρίδια, στα πόδια του ποιητή.

Η πρώτη συλλογή που τυπώνει ο Τσαλουμάς στην Αυστραλία, Το σπίτι με τους ευκαλύπτους, αποτελείται από τέτοιο νοσταλγικό υλικό. Από τα ποιήματα κιάλας αυτά, ο ποιητής καταφέρνει να υποτάξει το λόγο στην αίσθηση των πραγμάτων. Η γλώσσα του αποχτάει τη δύναμη που έχουν οι αρχέτυπες εικόνες. Γράφει: «δεν την ακούς τη φωνή, τη βλέπεις./ Γιατί έχει και τούτο το παράξενο ο χρόνος,/ πως ό,τι κώνεψε μόνο τα μάτια θυμούνται που μεγαλώνουν κοιτάζοντας».

Ο Τσαλουμάς, ενώ είναι σε θέση να κάνει τέτοια υποβλητική ποίηση, την ίδια στιγμή, η φιλοδοξία του τον ωθεί να μετρηθεί και με τα σιχουργικά μέτρα της προφορικής παράδοσής. Τότε δυστυχώς, η τραγικότητα που προσπαθεί να αποδώσει ο ποιητής χάνεται. Η προσπάθεια διολισθαίνει σε ένα ανάλαφρο κατασκευάσμα, το οποίο μιμείται την προφορική παράδοση της αγροτικής κοινωνίας, που δεν έχει καμία σχέση με τη σύγχρονη αγωνία που βιώνει ο ποιητής, και που δεν μπορεί να εκφραστεί προφορικά ως δημόσιος λόγος, αλλά μέσα από έναν σιωπηλό μονόλογο με τον ίδιο του τον εαυτό. Οι απόπειρες αυτές των «μοντέρνων» ποιητών, είναι κατανοητές καθώς εκφράζουν ακόμα την αμηχανία ανθρώπων, που οι ρίζες τους κόπηκαν σχετικά πρόσφατα από το χωριό εξ' αιτίας της μετανάστευσης. Όμως εκεί που η ποίησή τους ανακαλύπτει το ύφος που αναδεικνύει την κατάσταση του «Είναι» τους, είναι ακριβώς στις μοντέρνες μορφές, που η νεωτερικότητα δημιούργησε, για να εκφράσει το αποκομμένο άτομο και τη μοναξιά του. Η ποίηση του Τσαλουμά καταξιώνεται εδώ, στον ελεύθερο στοίχο και όχι στα μέτρα της δημοτικής παράδοσης.

ΦΥΓΗ

Καλπάζουνε κι απόψε άλογα στα καλύτερίμια /της αϋπνίας, και φοράνε τη σπίθα στο πέταλο, τον αγέρα στη καίτη. Ωραίες γνωριμίες, / θα πεις, απ το παλιό ρομαντικό σου εικονοστάσι. Μα το τίλιο δε φέρνει πια αποτέλεσμα, και / στις ρωγμές του λόγου σου ριζώνει η τσουκνίδα.